

systemet og som sjældent tjente i administrationen i nogen lang, sammenhængende periode. I ingen af de talrige anbefalingsbreve, vi har bevaret fra Ciceros, Plinius' og Frontos hånd, tales der om den anbefalede specifikke kvalifikationer, men kun om hans almene dannelse, gode værd og det nære forhold til anbefaleren selv. Det er øjensynlig dette bekendtskab, der tæller, både i republikken og kejsertiden. Man forfremmes gennem forbindelser, jo nærmere kejsers person des bedre. At der heri må ligge en skjult selektion er vel givet. Vi ved jo ikke, hvor mange der fik afslag på anmodning om en anbefaling, men systemet som sådan hindrede dannelsen af et professionelt embedsværk, måske, men ikke givetvis, militæret undtaget.

Det kan for os, der ikke er vant til systemet, virke ganske urimeligt, men forfatteren er velbevandret i socialantropologi, især i studier vedrørende den mediterrane verden, hvor systemet fungerer endnu og oftere har været genstand for undersøgelser. Det socialantropologiske materiale bruges ikke som kilde, men som komparationsmateriale, cf. Appendix 3 A, Comparative evidence from the Chinese bureaucracy, side 111 ff. Forfatteren er således mere diskret i sine comparanda end andre nyere, især engelske forskere, der foretrækker en parallel fra et ikke industrialiseret samfund frem for de antikke kilders tavshed. Til gengæld fungerer parallellerne indirekte som støtte for argumentationen. Sandt at sige behøver de antikke vidnesbyrd om »patronage« en sådan støtte, da de ingenlunde er entydige. Ingen vil vel i dag bestride fænomenets eksistens, men dets betydning beror på fortolkning. Vi kan f.eks. ikke afgøre, hvor langt ned i samfundets basis »patronage« når, cf. forfatterens pg. 194: »We can catch only the briefest glimpses of patronage relationship with the lowest classes . . . That is unfortunate because it was these relationships which provided the crucial economic and social infrastructure for the élite patronage which we have studied here«. Også i denne studie er det altså den fåtallige romerske overklasse, der er under lup, simpelt hen fordi det er den, der har sat sig spor i overleveringen, og forfatteren nødes til at slutte »more generally patronage was not all important in Roman imperial society« (s. 208). Andre mekanismer kan have eksisteret, men det er naturligvis legalt at en forfatter koncentrerer sig om ét aspekt, især når han som Saller ved, hvad han gør, og polemiserer og diskuterer kyndigt med andre forskere. Man bliver belært af hans bog, der jo også er med til at slå bro over det kunstige skel mellem oldtid og middelalder. Fra antikkens »patronage« er der en direkte vej til den middelalderlige feudalisme. Mens »patronage« stiltiende accepteredes som en naturlig substruktur i antikken, dukkede den op til overfladen og blev et stats- og retssystem i middelalderen, hvorved den naturligvis bliver noget helt andet. At »patronage« også eksisterede i senantikken kan man se af F. Saaby Pedersens afhandling i *Classica et Mediaevalia XXXI*, 1970, s. 161 ff, hvor samme iagttagelse over anbefalingsskrivelser fra denne periode er gjort. Det havde været interessant om Saller, der kender afhandlingen, havde ført sin linje lidt videre.

Jens Erik Skydsgaard

RUSSEL MEIGGS: *Trees and Timber in the Ancient Mediterranean World*. Oxford University Press, 1983. XVIII + 553 s. 1 kort. 16 plancher. £ 35.

Under Den anden Verdenskrig tilknyttedes oldtidshistorikeren Russel Meiggs som frivillig det engelske forsyningsministeriums afdeling for den hjemlige

tømmerproduktion. Som Chief Labour Officer blev han fortrolig med tømmerbranchens mangfoldighed og glad for træer. Skønt allerede i 1945 fast besluttet på at bruge sin nye viden på antikhistorien kunne forf. først to år inde i sit otium, i 1972, begynde arbejdet med det foreliggende værk, der, emnets vigtighed til trods, er det første i sin art. Tidsmæssigt er bogen (bortset fra kap. 13) klart afgrænset til perioden fra bronzealderen til romerrigets undergang, rumligt mere vagt til grækernes, romernes og fønikernes verden, Spanien og Gallien undtaget, da disse to områder synes at have været selvforsynende med træ og ikke at have spillet nogen større rolle som leverandører til andre områder. Det er nemlig udbud-efterspørgsel-aspektet, der har været styrende for bogens opbygning (s. 3), hvad der lyder modernistisk, men fungerer fornuftigt. Kapiteloverskrifterne kan give en idé om værkets langt fra selvfølgelige disposition: 1. Kildematerialets natur. 2. Mediterrane skove. 3. Libanons cedertræer. 4. Bronzealderpladser og Homer. 5. Skove og flåder. 6. Træ til landhære. 7. Attisk træforsyning. 8. Byen Roms forsyning med træ. 9. Gårde, parker og haver. 10. Møbeltræ. 11. Træ til skulptur. 12. Tømmerbranchen. 13. Skovens forsvinden (Deforestation). Hvert kapitel skal danne en helhed, hvad der koster nogle gentagelser og er det værd. Efter en veloplagt og oplysende præsentation af kildematerialet gennemgås de vigtigste træsorters egenart og fordeling ud fra den opfattelse, at der ikke er sket voldsomme klimatiske ændringer i området fra bronzealderen til i dag. Historien om Libanons høje cedertræer med deres insektafvisende, velduftende ved afspejler i forfatterens levende fremstilling århundreders politiske historie i det østlige Middelhav. Bogens måske bedste afsnit er Skove og flåder, inspireret af R. G. Albions bog fra 1926 om sammenhængen mellem briternes udenrigspolitik og deres adgang til godt skibstømmer. Så vigtigt træet var for flåden, var landhærene dog forholdsvis mere træforbrugende, som det vises på især materiale fra romersk England. Det er træ som gavntømmer der har forf.s interesse, så landbrug behandles kun kort. Det afsluttende kapitel overbeviser ikke mindst ved uddrag af Norman Douglas' gruopvækkende beretninger fra vandringer i Syditalien i dette århundredes begyndelse om, at jernbanen må lette antikken og geden for en del af ansvaret for skovenes kranke skæbne. Forf. bereder selv læseren på et skuffende kap. 12 og inviterer i samme åndedrag til nye studier i et vigtigt, og, øjensynligt ikke blot når det gælder den antikke middelhavsverden, forsømt område. Det er heldigt for efterfølgerne, at Meiggs blev den første. Årtiers arbejde med bl.a. hovedværkerne *Roman Ostia* og *The Athenian Empire* (anm. af Skydsgaard, HT 75, 13. række 2, s. 208-9) gør, at han bevæger sig sikkert her, hvor han i hvert fald i starten nød »not having to wade through a thick undergrowth of controvercy« (s. 9).

Signe Isager

NIELS SKYUM-NIELSEN & NIELS LUND (eds.): *Danish Medieval History: New Currents*. Copenhagen, Museum Tusulanum Press, 1981. 258 pp.

KARSTEN FRIIS-JENSEN (ed.): *Saxo Grammaticus: A Medieval Author between Norse and Latin Culture*. Copenhagen, Museum Tusulanum Press, 1981. 173 pp.

These two volumes on *Danish Medieval History* and *Saxo Grammaticus* present the papers delivered at a symposium held in honour of the 500th anniversary of the University of Copenhagen. We are told in the acknowledgements that the